

УДК 378.147.1-026.12

СУЧАСНА МЕДІАОСВІТА - НОВИЙ РІВЕНЬ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

©Борзенко О.П.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Інформація про автора:

Борзенко Олександра Павлівна: ORCID 0000-0001-6182-9267; saphochka1@gmail.com; кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов №1, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, вул. Петровського (Ярослава Мудрого), 25, м. Харків, 61002, Україна

У статті розглянуто питання медіаосвіти, яка забезпечує та підвищує ефективність навчально-виховного процесу вищої школи. Зазначається, що медіаосвіта, як інноваційна освітня технологія, реалізується за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій, які дають можливість людині користуватися ними та організувати процес самоосвіти в умовах інформаційного суспільства. Інтерактивні технології навчання посідають значне місце в навчальному процесі ВНЗ, слугують підвищенню освіти, формують концептуальні теорії викладання, допомагають економити час для набуття професійного досвіду, дають можливість моделювати самостійну діяльність, розвивати творчий потенціал та професійну компетентність.

Аналізуються процеси глобалізації та інформатизації суспільства які охоплюють усі сфери життя людини та посилюють значення міжнародної співпраці з питань освіти, творчого використання передового зарубіжного досвіду, а також розвитку педагогічної майстерності викладачів.

Ключові слова: людина, медіаосвіта, глобалізація, глобалізаційні процеси, інформація, інформатизація суспільства, інтерактивні технології навчання

Борзенко А.П. «Современное медиаобразование – новый уровень развития учебных процессов в условиях глобализации общества»

В статье рассмотрены вопросы медиаобразования, которое обеспечивает и повышает эффективность учебно-воспитательного процесса высшей школы. Отмечается, что медиаобразование, как инновационная образовательная технология, реализуется с помощью информационно-коммуникационных технологий, которые дают возможность человеку использовать их в организации процесса самообразования в условиях информационного общества. Интерактивные технологии обучения занимают важное место в учебном процессе, служат повышению образования, помогают экономить время для приобретения профессионального опыта, дают возможность моделировать самостоятельную деятельность, развивать творческий потенциал и профессиональную компетентность.

Анализируются процессы глобализации и информатизации общества, которые охватывают все сферы жизни человека и усиливают значение международного сотрудничества по вопросам образования, творческого использования передового зарубежного опыта, а также развития мастерства преподавателей.

Ключевые слова: человек, медиаобразование, глобализация, глобализационные процессы, информация, информатизация общества, интерактивные технологии обучения

O. Borzenko P "Modern Media Education – a new level of educational process in society globalization"

The questions of media education are considered in this article. It ensures and increases the efficiency of the educational process of higher education. It is noted that the media education as an innovative educational technology is realized by means of information and communication technologies, which enable people to use them and organize the process of self-education in the

information society. The interactive learning technologies occupy an important place in the educational process of universities, serve the development of education, form the conceptual theory of teaching, help to save time for the acquisition of professional experience, enable modeling the independent activities as well as developing creativity and professional competence.

The processes of globalization and the information of society are analyzed. They cover all spheres of life and intensify the importance of international cooperation in education, the creative use of advanced foreign experience as well as the development of teachers' pedagogical skills.

Key words: people, media education, globalization, globalization processes, information, information society, interactive learning technologies

Постановка проблеми. Людина та її професійна діяльність в сучасному світі надалі все більшою мірою залежатиме від інформаційних умінь. Тому слід урахувувати розвиток інформаційних потоків, методів і засобів їхнього оброблення. Медіаосвіта в навчально-виховному процесі передбачає використання сучасних технічних засобів навчання. Із погляду світової спільноти важливою вимогою до підготовки фахівців є організація навчального процесу в умовах інформаційного суспільства впродовж життя, яка сприяє підвищенню інтелектуального, культурного, духовного, морального рівня людини.

Аналіз досліджень. Протягом останніх років медіаосвіта є об'єктом наукових досліджень. Аналіз наукових джерел показав, що сучасна організація навчання перебуває під впливом таких основних світових тенденцій, як інформатизація та глобалізація процесів життєдіяльності людини, стрімкого розвитку новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Значний внесок у цьому напрямку зробили провідні українські та зарубіжні вчені: В.Андрущенко, К.Базелгет, Г.Балл, В.Биков, Р.Гуревич, М.Жалдак, І.Зязюн, С.Качора, В.Кремень, Л.Мастерман, Г.Онкович, К.Тайнер, П.Федорук та ін.

Мета статті. Визначити роль сучасної медіаосвіти в умовах глобалізації та інформатизації суспільства, яка підвищує ефективність навчально-виховного процесу завдяки розширенню обсягів і підвищенню якості подання інформації та використанню обґрунтованого комп'ютерного педагогічного забезпечення, а також навчання практичним навичкам застосування прогресивних новітніх інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Роль медіаосвіти в суспільстві зростає надзвичайно високими темпами, вона є комплексним засобом освоєння людиною навколишнього світу в його соціальних, інтелектуальних, моральних, художніх, психологічних аспектах. Значна кількість зарубіжних і вітчизняних учених розглядає медіаосвіту як особливо важливий компонент навчального процесу, як явище цивілізаційного масштабу, як глобальний феномен світової історії. Рівень розвитку сучасних засобів масової комунікації і специфіка їх усебічного впливу на особистість доводять, що медіа – один із потужних чинників застосування нових форм і методів навчання, які сутнісно впливають на якість сучасної освіти [1, с.501-515].

Медіа (лат. *media* – засоби) – це об'єкти або системи передачі інформації особливого походження, за допомогою яких комунікується інформація. Медіа виступає посередником у передачі інформації від одного адресата до іншого. У педагогічній літературі поняття *media* вживається стосовно допоміжних наукових і технічних засобів, що використовуються в навчанні.

Слово *media* часто вживається як глобальне поняття, що охоплює як наукову підтримку, дидактичні засоби, так і засоби масової інформації. Отже, *media* – це предмети, обладнання і матеріали, що передають певну інформацію (комунікати) слова, зображення і звуки, а також дозволяють їм виконувати певні дії інтелектуального і мануального характеру, а також поєднують різні засоби передачі інформації (тексту, звуку, графіки, рухомих і нерухомих зображень) за допомогою комп'ютера або іншого аудіовізуального пристрою (телевізора, програвача компакт-дисків, відеомагнітофона, електронних музичних інструментів тощо). Використання звуку й зображення (з можливістю зупинки, повторення фрагментів) дає змогу формувати вміння без втручання викладача. Комп'ютерна програма вибирає відповідний рівень і спосіб навчання залежно від рівня знань, ураховує не тільки

вікові, а й індивідуально-суб'єктивні властивості, можливість реалізувати принцип індивідуалізації [8, с.11].

Цільове застосування комп'ютерів у освіті стало можливим із появою та розвитком нових технологій: комп'ютерної графіки, віртуальної реальності та можливістю доступу до глобальних інформаційних мереж. Можливість роботи з графікою, відео й звуком, забезпечила створення навчальних програм і тренажерів нового покоління, що цілком відтворюють реальні пристрої й об'єкти. Процес навчання, насичений новітніми та традиційними дидактичними засобами набуває форми медійного навчання [7, с.29].

Сучасні медіаосвітні технології піднімають навчальний процес на якісно новий рівень, що дає змогу готувати майбутніх фахівців, готових влитися в сучасне інформатизоване суспільство. Результати досліджень доводять, що найкращий ефект дає комплексне інтегроване застосування медіа - технологій. Таким чином, підтверджується одна із суттєвих тез сучасної педагогічної технології про те, що навчання дає тим кращі результати, чим ширшим є багатоканальний спектр обміну інформації між окремими елементами комунікації в процесі навчання [8, с.20].

Педагогічна практика стверджує, що при використанні медійних технологій рівень засвоєння знань студентами набагато вищий. Такі заняття не лише полегшують засвоєння знання, розширюють світогляд, а й надовго залишаються в пам'яті, викликають зацікавленість і захоплення. Важливо, що студенти можуть самостійно вивчати новий матеріал, розв'язувати задачі, контролювати рівень знань без допомоги викладача, в позаурочний час, а також вдома. Тому можна зазначити, що медіаосвіта надає інформації привабливу форму й урізноманітнює заняття [8, с.14].

«Основним завданням медіаосвіти є підготовка нового покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприймання й розуміння різної інформації, усвідомлення її впливу» [4, с.203].

Медіатеоретик У. Поттер (W. Potter) вважає людину медіаграмотною, якщо вона має знання про медіа та володіє вмінням відбирати інформацію, розуміти суть повідомлення та інтерпретувати його. Учений вибудував авторську модель медіаосвіти на поєднанні культурологічної, естетичної, етичної та практичної теорій медіаосвіти [11, с.51].

Стратегія сучасної медіаосвіти полягає в застосуванні пов'язаних між собою елементів і галузей медіа таким чином, щоб постійно вдосконалювати та збільшувати обсяг інформації, до якої мають доступ користувачі [10, с.42]. За допомогою медіаосвіти, інтерес до якої останнім часом значно збільшився, особистість набуває інформаційної свободи – права отримувати інформацію, необхідну для життя, розвитку та професійної діяльності, висловлювати свої погляди з приводу тих чи інших явищ та подій, передавати інформацію, і, що найважливіше, знання іншим людям.

Сучасна медійна педагогіка розвинена в багатьох країнах світу. Особливо зростає значення міжнародної співпраці з питань освіти, творчого використання передового зарубіжного досвіду, розвитку педагогічної майстерності викладачів в умовах посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Аналіз джерел і публікацій показує, що значний внесок у цьому напрямку зробили провідні українські вчені: В.Андрущенко, В.Биков, Р.Гуревич, М.Жалдак, І.Зязюн, В.Кремень, Г.Онкович, П.Федорук та ін.

На сучасному етапі важко виділити будь-який єдиний ефект від глобалізаційних процесів – вони мають різний ступінь, прояву в кожній сфері людського буття, що глобалізується. Аналізуючи сутність та закономірності функціонування глобального суспільства, більшість учених виходять із розуміння змісту глобалізації як «об'єктивного, природного процесу інтеграції людства в єдине ціле, що фіксує сучасну стадію інтеграції світу, який стає все більш взаємопов'язаним, взаємозалежним та все більш універсальним» [5, с.4].

Аналіз наукових джерел (Е.Заграва, Р.Робертсон) показав, що досі немає одностайності щодо визначення терміну «глобалізація», відсутня чітка дефініція цього поняття. Але глобалізація не є суто економічним явищем, оскільки вона впливає на всі

сфери суспільного життя – економіку, фінанси, трудові, інформаційні, інтелектуальні ресурси, сфери освіти, науки, мистецтва [9, с.56].

У сучасному інформаційному суспільстві чільне місце посідають знання та інформація. Інформація та глобалізація – головні чинники, які кардинально впливають на розвиток системи освіти. Нові інформаційно-комунікаційні технології, можливості Інтернету зумовлюють зростання значення освіти, з одного боку; а з іншого – спричиняють ситуацію, коли знання катастрофічно застарівають. Система освіти як ніколи раніше відстає від технічних можливостей передання знань [9, с.56].

Тому можна зазначити, що освітні заклади в сучасну епоху глобалізації та інформатизації поступово трансформуються в глобальні ринки освітніх послуг. Зміна концепції знань потребує і зміни педагогічних способів їх передання. Системі освіти необхідно пристосуватися до нових умов [3]. Глобалізація означає зростання взаємозалежності країн у всьому світі, створення єдиного освітнього простору. Отже, сучасна освіта має давати знання не лише своєї культури, а й долучати майбутніх фахівців до надбань та проблем сучасної цивілізації в цілому, навчати толерантності і сприйняттю всього нового. Тому розвиток вітчизняної освіти осмислюється як удосконалення її змісту, модернізації навчально-виховних технологій, приведення їх у відповідність до вимог сучасного життя в Україні та можливостей інтеграції до світової спільноти [2].

У період входження суспільства в постіндустріальний етап свого розвитку та формування єдиного глобалізованого світового простору все це, так або інакше, впливає на розвиток та реструктуризацію одного з найважливіших соціальних інститутів суспільства – системи освіти, роль і значення якої зростає. У сучасних дослідженнях, що стосуються глобалізації освітніх процесів, освіта розглядається як інститут, який не лише пасивно зазнає впливів глобалізації, а й сам здатен зумовлювати її майбутній напрям. Тому аналіз досліджень глобалізації в освіті серед вітчизняних і зарубіжних дослідників (В.Андрущенко, І.Кононов, П.Скотт, Т.Фрідмен, Д.Хелд та ін.) стає все важливішим.

Сучасні зміни в суспільстві, глобалізація та розвиток нових технологій ставлять нові завдання перед вищою школою. Все більшого значення набуває використання Інтернету і нових технологій. Інформаційно-комунікаційні технології дедалі активніше застосовуються в науково-освітній діяльності та інших сферах суспільного життя, видозмінюючи їх і надаючи соціальному та людському розвитку нових якостей, сенсів і вимірів.

Висновок. Використання сучасних методів навчання дає можливість зробити висновок, що медіаосвіта посідає значне місце в навчальному процесі ВНЗ, вона слугує підвищенню ефективності освіти, допомагає економити час для набуття професійного досвіду, дає можливість моделювати самостійну професійну діяльність, розвивати творчий потенціал.

Зважаючи на тенденції глобальної цілісності процесів інформатизації, треба зазначити, що медіаосвіта є інтегрованим напрямом освіти, спрямованим на оволодіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. Основний зміст медіаосвіти як галузі знань і діяльності людини становлять інтелектуальні та технологічні вміння інформаційної взаємодії [6, с.205]. Сучасні освітні заклади трансформуються в ринки глобальних освітніх послуг. Отже, XXI століття буде століттям освіти, а сам інститут освіти перетвориться на визначальний соціальний інститут. Наука і освіта – це нова вісь, навколо якої структурується сучасне суспільство. Пріоритетне значення медіаосвіти зумовлюється забезпеченням гармонійної взаємодії майбутнього фахівця з глобалізованим інформаційним суспільством [9, с.61].

Список використаних джерел

1. Биков В. Інформатизація загальноосвітньої і професійно-технічної школи України: концептуальні засади і пріоритетні напрями / В. Биков // Професійна освіта: педагогіка і психологія. – 2003. – № 4. – С. 501-515.
2. Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 17-18 квітня 1996 р. / АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти та ін. / ред. В. Андрущенко. – К., 1996. – 118 с.
3. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти / А. Гальчинський. – К. : Либідь, 2006. – 312 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Добренков В. Вызовы глобализации и перспективы человечества / В. Добренков // Вестник МГУ. Серия : Социология и политология. – 2004. – № 4. – С. 3-20.
6. Захарчук Т. Історико-ретроспективний аналіз медіа освітньої теорії та практики в контексті вітчизняних і зарубіжних тенденцій / Т. Захарчук. – Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. – № 4. – С. 205-215.
7. Кедрович Г. Теория и практика использования компьютерных технологий в общеобразовательных и профессиональных учебных заведениях. – К. : Вища школа, 2001. – 355 с.
8. Литвин А. Використання технологій мультимедіа у професійній підготовці / А. Литвин. – Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2005. – № 2. – С. 7-22.
9. Хоменко О. Іншомовна підготовка як невід'ємний складник вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації суспільства / О. Хоменко // Вища освіта України. – 2012. – № 2. – С. 55-61.
10. Шльосек Ф. Використання засобів мультимедіа у професійній освіті / Ф. Шльосек // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 6. – С. 42-46.
11. Янишин О. Медіаосвітні технології як спосіб упровадження ідей Болонського процесу / О. Янишин // Вища освіта України. – 2010. – № 4. – С. 48-54.

References

1. Bykov, V 2003 'Informatyzatsiya zahalnoosvitnoyi i profesijno-tehniknoyi shkoly Ukrainy: kontseptualni zasady i priorytetni napryamy', *Profesijna osvita: pedahohika i psykholohiya*, no. 4, pp. 501-515.
2. Andrushchenko, V (ed.) 1996, *Vyshcha osvita v Ukraini: realiyi, tendentsiyi, perspektyvy rozvytku*, materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, Kyiv, 17-18 kvitnya, APN Ukrainy, Instytut pedahohiky i psykholohiyi profesijnoyi osvity.
3. Halchynskyy, A 2006, *Hlobalni transformatsiyi: kontseptualni alternatyvy. Metodolohichni aspekty*, Lybid, Kyiv.
4. Honcharenko, S 1997, *Ukrayinskyi pedahohichnyy slovnyk*, Lybid, Kyiv.
5. Dobrenkov, V 2004, 'Vyzovy globalizacii i perspektivy chelovechestva', *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo universiteta, Serija : Sociologija i politologija*, Moskva, no. 4, pp. 3-20.
6. Zakharchuk, T 2009, 'Istoryko-retrospektyvnyy analiz media osvitnoyi teoriiy ta praktyky v konteksti vitchyznyanykh i zarubizhnykh tendentsiy', *Pedahohika i psykholohiya profesijnoyi osvity*, no. 4, pp. 205-215.
7. Kedrovich, G 2001, *Teorija i praktika ispolzovanija kompjuternyh tehnologij v obshheobrazovatelnyh i professionalnyh uchebnyh zavedenijah*, Vishha shkola, Kiev.
8. Lytvyn, A 2005, 'Vykorystannya tekhnolohiy multymedia u profesijnyy pidhotovtsi', *Pedahohika i psykholohiya profesijnoyi osvity*, no. 2, pp. 7-22.
9. Khomenko, O 2012, 'Inshomovna pidhotovka yak nevidyemnyy skladnyk vyshchoyi osvity v umovakh hlobalizatsiyi ta informatyzatsiyi suspilstva', *Vyshcha osvita Ukrainy*, no. 2, pp. 55-61.
10. Shlosek, F 2002, 'Vykorystannya zasobiv multymedia u profesijnyy osviti', *Pedahohika i psykholohiya profesijnoyi osvity*, no. 6, pp. 42-46.
11. Yanyshyn, O 2010, 'Mediaosvitni tekhnolohiyi yak sposib uprovadzhennya idey Bolonskoho protsesu', *Vyshcha osvita Ukrainy*, no. 4, pp. 48-54.

Стаття надійшла до редакції 01.12.2015р.